

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: J. Natek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 12. oktobra 1939

Leto VI — Številka 5

Narodna mladina - to smo mi! Komunisti proti lastni domovini

Ob Zvezni skupščini Slov. Dijaške Zveze v Mariboru

V nedeljo, dne 15. t. m. se vrši v Mariboru Zvezna skupščina Slovenske dijaške zveze. Ze v soboto popoldne prispejo v Maribor delegati SDZ iz vseh slovenskih srednjih šol. V soboto zvečer se bo slovenska dijaška mladina slovesno poklonila na grobu svojega prvega vzornika, utemeljitelja slovenske narodne zavesti, začetnika slovenskega ljudskega šolstva, rešitelja severne Slovenije, lavantinskega škofa Antona Martina Slomškega. V nedeljo zjutraj bo v kapelici, v kateri leži Slomškovo truplo, darovana za slovensko dijaško mladino sv. maša in ji razdeljen kruh močnih. Dopoldne bo v dvorani Zadrudne gospodarske banke redna skupščina SDZ.

Tak je zunanji okvir letošnje zvezne skupščine SDZ. Letošnja njena skupščina je posebej pomembna v dveh pogledih:

Bo to prva Zvezna skupščina SDZ po priznanju, ki ga je dosegla letos, dne 6. junija, ko je prosvetni minister na podlagi zakonskega pooblastila z uredbo potrdil pravila krožkov SDZ na srednjih, srednje-strokovnih in meščanskih šolah v Sloveniji. S tem so padle zadnje umetno vzdrževane legalne ovire za prost razmah SDZ, kulturno-reprezentančne organizacije slovenskega dijaštva, po slovenskih srednjih šolah. SDZ je že zajela večino slovenskega dijaštva in se njen prodor ne bo ustavil, dokler ne bo korakal v njenih vrstah ves neizkvarjeni mladi slovenski dijaški rod.

Letošnja Zvezna skupščina SDZ pa ima še drug poseben pomen. Vršiti se v času, ko je evropsko ozračje polno napete negotovosti, v pričakovanju novih presenečenj in neznanju prihodnjih usod. Prav je zato, da je SDZ izbrala za kraj svoje letošnje zvezne skupščine Maribor, Slomškovo mesto. V Mariboru je delal in tam počiva On, ki je znal vzbuditi svoje ljudstvo in iz njega oblikovati narod. Slomšek, ki je zapel oni čudoviti Magnificat slovenski materni govorici, slovenskemu krščanskemu izročilu, slovenski ljudski omiki, slovenski zemlji. Slomšek, ki se je v svojem budilnem delu obrnil v prvi vrsti na slovensko mladino, da ji utrdi najmočnejše orožje za zmagovito narodno bodočnost: krščansko vero, materni jezik, narodno omiko. S tem trojnim orožjem, pa

s svojo škofovsko avtoriteto je Slomšek mogel ohraniti in utrditi pol slovenstva — celo severno Slovenijo. S tem trojnim orožjem hoče slovenska dijaška mladina zmagovito nadaljevati Slomškovo narodno delo.

Poklonitev, ki jo bodo izvršili na Slomškovem grobu zastopniki vsega slovenskega dijaštva zato ne bo samo izraz zahvale sedanjega mladega slovenskega rodu slovenskemu narodnemu utemeljitelju, temveč bo tudi iskrena prošnja k Bogu, da da Slovencem v Slomškemu njihovega prvega svetnika, deležnega poveličanja v vesoljni Cerkvi. Slomška bomo pa še posebej prosili varstva in trdnega zaupanja v narodno bodočnost, takega, kot ga je imel On, naš prvi vzornik:

Slomška hočemo za neposredno pričo, ko bomo posvetili naše vrste Kristusu Kralju, zaobljubili naše mlade moči slovenski domovini, zaprilegeli našo zvestobo narodni državi Jugoslaviji.

Slomšek naj potrdi resničnost in iskrenost našega troedinega gesla — Bog, narod, država! Da bomo mogli z upravičeno zavestjo ponoviti:

Narodna mladina — to smo mi!

Spored skupščine

Sobota, 14. oktobra 1939:

Pol 20 zv. poklonitev delegatov na Slomškovem grobu:

a) molitev,

b) Nagovor prevzvišenega knezoškofa dr. Tomažiča,

c) svečana izjava slovenskega katoliškega dijaštva,

Nedelja, 15. oktobra 1939.

Pol 8 zv. sv. maša s skupnim sv. obhajilom na Slomškovem grobu.

10. dopol.: zvezna skupščina.

Enemu delegatu vsakega krožka povrne-mo vse stroške (pot v Maribor) in nazaj, prehrana, prenočišče). Ostala navodila slede. Prečitajte dobro poslovník in uredite vse potrebno. Javite takoj, koliko delegatov, predvsem delegatinj se bo osebno udeležilo skupščine, da uredimo vse potrebno (stanovanje, prehrana). Zvezni upravni odbor.

Krinka je padla

Kot smo pred nedavnim brali v dnevnem časopisju, je bila v Franciji razpuščena komunistična stranka; razpuščen je bil tudi parlament, da so komunistični poslanci izgubili svojo imuniteto, za katero so se skrivali, ko je bila komunistična stranka prepovedana. Vlada je izdala stroge kazni za vse one, ki bi še nadalje skušali vršiti komunistično propagando. Da to niso samo besede, ki so ostale zgolj na papirju, nam kaže to, da je že precej komunističnih poslancev, ki so se pregrešili zoper vladne naredbе, zaprtih. Šef francoske komunistične stranke je pa takoj po vojni napovedi odšel v Moskvo hladit svoje pregoreče francosko rodoljubje.

Mnogi, ki so brali te vesti v dnevnem časopisju, se čudeč sprašujejo, kako je mogel nastati tako menaden preokret v francoski notranji politiki. Nihče namreč ne verjame, da bi ta nenadni preokret povzročil samo rjavo-rdeči pakt.

Mi smo v našem listu že večkrat pisali o tem, da je komunizem nujno mednaroden, da ne pozna narodnosti, da neprizna in ne spoštuje narodne tradicije in narodnega izročila. Vendar je komunizem te svoje cilje dobro zakrival za razna dnevna gesla, ki vabijo Tako je znal tudi v Franciji za svojim tedanjim dnevnim geslom »boj proti fašizmu« skriti svoj mednarodni in revolucionarni značaj. S temi svojimi gesli so preslepili celo vodilne ljudi v Franciji, jih ujeli na limanice ljudske fronte in uspavali, tako da niso bili v ničemer pripravljeni na iznenadenja, ki jim jih je leto za letom pripravljajl Hitler. S temi dnevnimi gesli je znal komunizem držati v šahu javno mnenje in za njim je spretno skrival svoje prave namene.

To zakrivanje svojega pravega namena se mu je v Franciji posrečilo prav do sklenitve rjavo-rdečega pakta, čeprav ga je že prej Daladier gledal nekoliko nezaupljivo in vsled tega nezaupanja dal smrtni sunek ljudski fronti, za katero se je pred leti še sam navduševal.

Po sklenitvi rjavo-rdečega pakta pa so morali zavzeti tudi francoski komunisti svoje stališče. Vsa dnevna gesla jim niso več pomagala, bilo je treba pokazati svojo pravo barvo. Komunisti so se postavili ne na stran Francije, kakor so pričakovali vsi tisti, katere so nekoč

preslepili s svojim bojem za demokracijo, ampak na stran onih, ki so sklenili rjavo-rdeči pakt, ki je posredno naperjen proti obstoju Francije.

Revolucijo hočejo

V vseh dosedanjih težavnih trenutkih, ki jih je preživljala Francija in ki so prišli od zunaj, je bila Francija enotna. Francoz je bil najprej Francoz in potem šele pripadnik kake politične stranke. Mnogi Francozi so mislili, da bo tudi v tem trenutku, ko je šla Francija z Anglijo v boj,

nastopila enotnost vseh Francozov ne glede na njih politično prepričanje. Toda to pot so se Francozi zelo ušteli. Tako rekoč prvič v zgodovini Francije se je zgodilo nasprotno. Komunisti, ki so imeli do tedaj usta vedno polna domoljubnih fraz, so se postavili proti narodu, mu skušali ustvariti nered v zaledju, da tako povzročijo propad francoske fronte in ustvarijo pogoje za komunistično revolucijo.

Morala bi biti že zelo, zelo potrpežljiva vlada, da bi mogla mirno kaj takega dopustiti. Francoska vlada, ki mora popraviti vse žalostne posledice notranje politike prejšnjih vlad, je začela energičen boj proti francoskim komunistom in upajmo, da bo ta boj uspešen. Kajti le malokateri Francoz, žaljen v svojem najosnovnejšem domovinskem čutu, bo še hotel biti komunist. Da je temu tako, nam dokazuje dejstvo, da delavci v trumah obračajo hrbet komunizmu.

Toda ta dragoceni nauk ni važen samo za Francoze. Prav tako važen je tudi za nas. Tudi pri nas so ustanavljali in še skušajo ustanavljati komunisti razne narodnoobrambne organizacije in narodnoobrambne akcije, za katerimi bi radi skrivali svoje prave namene. Mislimo, da po vsem tem, v kolikor so razgalili svoje prave namene, nihče, ki res misli in dela za svoj narod, ne more verjeti in jih rodoljubnim frazami in boodločno pretrgal že obstoječe zveze s komunisti in odklonil tudi »ponujeno roko« pri vseh bodočih akcijah.

Tovariši - akademiki! Vpišite se v AK „Straža“!

Izba »Straže« je v Semeniški ul. 2.

pore in doklade od Südmarke, Heimatbunda itd.

Posledice te »dvojezične« šole:

1. Zelo nadarjeni otroci se nauče kolikor toliko nemščine, sramujejo se pa svojega matereinega jezika in sčasoma pod vplivom učiteljstva začno prezirati tudi svoje starše ter radi zapuste domačo grudo in odhite v svet. Tako izgubi slovenski rod ravno najbolj nadarjene otroke. Manj nadarjeni otroci pa s strahom in sovraštvom hodijo v šolo, ki jim je prava mučilnica, se ne nauče nič in izgube vso voljo do učenja ter ostanejo celo svoje življenje po krivdi učiteljstva duševni slabiči.

2. Po takem šolanju ne čitajo Slovenci ne slovenskih ne nemških knjig in zato ni čudno, če so kljub svoji pridnosti gospodarsko propadali.

3. Govorica tudi šoli odraslih otrok je polna nemških izrazov, zlasti glede javne uprave, trgovine, obrti in tehnike. To je dalo dr. Martinu Wutteju podlago za razvijanje teorije o »vindišerjih«, ki so jo sprejeli tudi mnogi sicer trezni Nemci.

Tako znajo Nemci skrbeti za »duhovni in gospodarski napredek« Slovencev!

Kulturna avtonomija.

1927 leta (14. julija) so Nemci presenetili skoraj vso Evropo z osnutkom zakona o kulturni avtonomiji koroških Slovencev. Podpisalo ga je 39 nemških poslancev v Kor. dež. zboru in vse nemško časopisje je pelo slavospeve nemški širokogrudnosti. Toda ostalo je pri besedah in kulturna avtonomija je propadla.

1. Slovenci so izvedeli za ta osnutek, ki se tiče predvsem njih, šele ko je bil predlagan;

2. Isti poslanci, ki so julija podpisali ta osnutek, so že v oktobru vodili velika protestna zborovanja proti njemu povslej Koroški in tako položaj zelo zaostri.

4. Tako je sprejel kongres Velenemcev resolucijo, da morajo vsi njihovi zastopniki odkloniti vsako nadaljnjo razpravo o kulturni avtonomiji.

Namesto kulturne avtonomije so dobili koroški Slovenci hud udarec: 2. avgusta 1927 je bila na gimnaziji doslej za Slovence obvezna slovenščina spremenjena v prostovoljni predmet!

V Nemčiji

Obljube in zagotovila:

»Nikakor se ne sme ljudi, ki so že itak zaradi odcepitve od narodnega telesa nesrečni, še zalezovati in mučiti. Če pa je že samo občutenje pripadnosti h kakemu narodu, od katerega so bili odtrgani, proti vsaki pravici in narodnemu občutenju, kazniv zločin, pomeni to, da se odreka ljudem pravica, ki se sicer

priznava vsaki živali.« (Adolf Hitler, 22. maja 1935.)

»Kar zahtevamo mi za naše sonarodnjake v drugih državah, moramo in bomo dali tudi koroškim Slovincem.« (G. Bürckel deputaciji koroških Slovencev 1. julija 1938.)

»Pred očmi vse javnosti hočem nasloviti nekatere besede tudi na naše slovenske rojake. Zagotavljam Vam: Nemčija, ki je zgradila vso svojo veličino in moč na narodnosti, bo razumela tudi tujo narodnost in jo branila. Vaša kultura, vaše kulturnopolitične želje in vaša kulturna svojstvenost bodo pod zaščito tretjega cesarstva bolje varovane kot pod bivšo avstrijsko vlado... Slovenci, naj vas torej ne skrbi, kako si boste ohranili svojo narodno kulturo. Del naše koroške dežele je, in Korošci bi je ne mogli pogrešati.« (Dež. glavar Pawlowsky 7. aprila 1938 v St. Jakobu v Rožu.)

»Pred 18 leti so Slovenci glasovali za Jugoslavijo. Pravico so imeli do tega in nikdo jim tega ne more zameriti, ker storili so prav po svojem prepričanju. Ni pa izpolnila vlada njim obljubljene pravice. Tudi bi jim nikdo ne mogel šteti za zlo, ako so iskali stike preko meja; tudi Nemci so bili primorani delati tako. V Veliki Nemčiji se bo sedaj, kar je bilo prej samo na papirju, tudi izpolnilo, kajti pravi Nemec ne prelomi besede. Na Slovincih je sedaj, da pokažejo pri glasovanju, da hočejo biti tudi Veliki Nemčiji lojalni.« (G. Maier-Kaibitsch, 27. III. 1938 v Borovljah.)

* * *

Slovenci so ponovno pokazali 10. aprila 1938 svojo lojalnost. Saj je izmed 115 občin na Koroškem, ki so zaradi 100% udeležbe dobile časten naslov »Führergemeinde« nad 20 z izključno slovenskim prebivalstvom.

Opozarjamo Vas

na aktualno knjigo dr. Žebota:

„Korporativno narodno gospodarstvo“

Založila Mohorjeva družba

Nedeljske misli

Današnji časi po svetu pretresajo misleče ljudi in s skrbjo napolnjujejo množice. Od vseh strani se grozeče dviga nered in ogroža sožitje narodov. Vera v ponosni napredek človeškega ustvarjanja se ruši. Prevzetni načrti preteklih desetletij nočejo roditi sadov. Življenje posameznih se tre v poostrenih nesprijetih. Cena človeškega življenja izgublja na vrednosti. Socialno stanje postaja grozeče. Te misli nosimo približno vsi dan za dnem s seboj. V nedeljo bomo šli z njimi k maši. Želel bi, da bi padel nanje svetel žarek iz božjega razodetja. S tem pričakovanjem hočemo slediti tudi mašnemu besedilu.

Takoj v vstopni pesmi nas zadene očitek, ob katerem se zamislimo: »Vse, kar si nam storil, Gospod, si nam storil po pravici; zakaj grešili smo in tvojih zapovedi nismo spojnjevali...« Hude so te besede, a resnične. Če bi bili živele tako, kakor nas zapovedi učijo, bi bilo življenje popolnoma drugačno. Človeštvo je Bogu odreklo pravice, ki jih imamo na svetu. V vseh zapovedih, ki jih imamo, pa naj se tičejo razmerja do Boga, do sebe ali do bližnjega, se moramo na pravi trkati in priznati: grešili smo. Iz mest se širijo na deželo že desetletja grehi, ki so vedno veljali za najpečje: brezboštvo, bogokletje, opuščanje službe božje, bela kuga, socialne krivice.

Ali moremo mi kaj storiti? Poslušajmo sv. Pavla v berilu: »Odkupujte čas, zakaj dnevi so hudi. Zato ne bodite nespametni, ampak umevate, kaj je volja Gospodova. In ne opivajte se z vinom...« Torej čas moramo izrabiti! Ne pustimo, da teče vse samo od sebe, brez nas in mimo nas! Odkupujte čas, zakaj dnevi so hudi! Modri ali pametni moramo biti. Moder je po božjih besedah tisti, ki se drži Gospodovih zapovedi. Vse, kar moremo, moramo storiti, da bi božje zapovedi spet kaj veljale. Kadar je stiska, ne bi smele biti gostilne polne, ampak cerkve. Ne opivajte se z vinom, pravi sv. Pavel. Kako bridko nas v tem pogledu sodi poslednji mesec!

Pri evangeliju nam zraste upanje. Kraljevi uradnik je prosil Jezusa za zdravo svojega sina in bil je uslišan. Tudi mi hočemo tako storiti.

Toda vedno nam še zveni iz vstopne pesmi: »Blagor čistim, ki žive po Gospodovi postavi.« To je predpogoj! Po berilu vzkliknemo iz vsega srca: »Pripravljen je moje srce, o Bog, pripravljeno je moje srce.« Trdno hočemo tudi zaupati, da bo Bog storil z nami po bogastvu svojega usmiljenja in s prošnjo, naj bi vedno izpolnjevali Gospodove zapovedi, bomo šli od maše k vsakdanjemu delu.

V Avstriji

Dane, a neizpolnjene obljube.

28. sept. 1920 je koroški deželni zbor slovesno izjavil in javno obljubil, »da bo slovenskim sodržavljanom varoval za vse večne čase njihovo jezikovno in narodno svojstvenost in skrbel za njihov duhovni in gospodarski napredek v isti meri kot za nemške prebivalce v deželi«.

Skrb za duhovni in gospodarski napredek v številkah.

Pred svetovno vojno je bilo na Koroškem v politični upravi 17 Slovencev (264 Nemcev), na srednjih šolah 9 (97 Nemcev), v sodstvu 4 (34 Nemci), 4 na pošti. Po plebiscitu so še ti redki Slovenci polagoma izginjali. Pred svetovno vojno so imeli koroški Slovenci 3 narodne šole, po plebiscitu nobene.

Šolstvo.

Na utrakvističnih šolah, na katere je bivša Avstrija kazala s ponosom kot vzor manjšinskega šolstva vsem drugim državam (škoda, da Jugoslavija ni dala našim Nemcem tako »vzornega« šolstva!), je veljal učni načrt dež. šol. sveta z 2. februarja 1891.

»V 1. in 2. šolskem letu je treba vpeljati otroke s pomočjo abecednika Karla Prešerna v slovenski in potem polagoma v nemški jezik. Od 3. šol. leta dalje se mora poučevati slovenščina 3 ure tedensko v vseh oddelkih.«

Kakor se že pred svetovno vojno ni bilo treba koroškim učiteljem držati zakonskih določil, tako je ostalo tudi po plebiscitu. Na 30 »dvojezičnih« šolah je bilo nastavljeno učiteljstvo, ki ni imelo niti izpita iz slovenščine. In taki naj bi učili slovenske otroke slovenščine? Da, učili so jih sramotiti in zaničevati vse, kar je slovenskega ter jim vtepali v glavo nemško miselnost tudi v slovenskih urah. Za tako protizakonito delo jih ni nikdo klical na odgovornost, nasprotno, dobivali so še pod-

Naši komunisti

»Bilten jugoslovanskega protimarksističnega komiteja v Belgradu prinaša v 18. številki z dne 25. septembra članek z gornjim naslovom. Članek je pisan sicer za srbske razmere, kjer javnost in tudi drugi činitelji kar niso mogli opaziti in prepoznati delovanja komunistov, ki so se spretno skrivali za vse mogoče protifašistične, mirovne, narodne in druge kulise, vendar je pomemben tudi za naše razmere in ga deloma ponatiskujemo.

»Šele po zgledu Francije se odpirajo našim ljudem oči... Šele danes pričenjajo razumevati, da komunistični pokret ni navadna politična stranka, sposobna za strankarske kombinacije, kakor vsaka druga politična stranka, ker ima svoje posebne namene, ki se ne vežejo niti na eno misel naše narodne in državne politike, niti seveda z njenimi nameni...

Kje je sedaj oni domovinski zanos »rodoljubne«, »napredne«, »protifašistične« mladine? Kje so njeni »delovni odbori«? Kje ona bučna protifašistična gesla in demonstracije? Kje je »študentovski odbor za obrambo domovine«?

Ni jih, pa ne zato, ker ni domoljubne mladine. Mi vemo nasprotno, da je v velikanski večini. Ker pa so si komunisti večje nadevali krinke, se jim je posrečilo vriniti se v njene prve vrste in se s pomočjo brezvestne kliše na univerzi in nezavednim velikim informativnim tiskom vriniti za njene voditelje.

Danes je s teh voditeljev padla maska. Mnogim smo jo strgali, mnogim jo je snel »ljubimij vožd narodov« s svojim poslednjim saltom mortale.

Kako bodo danes kričali proti fašizmu, ko njihov Stalin sklepa z njim pogodbe? Kako

bodo za »velike zapadne demokracije«, ko pa jih je Stalin zapustil?

Razburjeni so tudi oni in vsi pošteti, ki so zablodli k njim zaradi zločinske propagande, so spregledali in jih zapustili.

Vendar je še mnogo zaslepljenih. Še mnogo jih je, ki so njih srca mrtva. Preveč strupa so bili nasuli vanje. Potrebno bo še mnogo truda, da se reši vsaj večina, če že ne vsi.

Geseli ni več. Nezmagovito zvene fraze o borbi proti kapitalizmu, in imperializmu Anglije in Francije. Previsoko so jih dvigali še do včeraj. Res da po krivici. Toda pošteti so jim verjeli. Če že morejo njihovi voditelji delati tako velikanske zavoje, je tempo za množice vse prehitel.

Množice zmedeno stoje in čakajo. In nihče jim ne odpre oči, nihče jim ne pove resnice. Pri zločinskem zavajanju jih je mnogo sodelovalo, sedaj pa se sramujejo priznati laž, ki so jo sejali, in si posuti glavo s pepelom.

A množice zmedeno čakajo.

Ali je mogoče, da se je Sovjetska Rusija sprijaznila z okupacijo Českoslovaške? Ali je mogoče, da se Molotov razgovarja z Ribbentropom? Ali je mogoče, da Sovjeti zasedajo ozemlje Poljske? Kje je »štirideset milijonov bajonetov«, da branijo svobodo malih narodov danes, danes, ko eden med njimi v poslednjih krčih brani to svobodo! In medtem, ko je ta ves izkrvavel, prihajajo sovjetske čete brez kaplje krvi na Poljsko...

Kje je »deset tisoč letal«, da branijo nebo junaškega naroda, ki je veja slovanskega debela? Kje je vse to?

Kaj ni olje, ki ga v zraku in na zemlji uporablja ubijalsko orožje iz krajev »zaščit-

nikov malih narodov«, prav kakor je bilo v abesinskem pohodu!

Geseli ni več! Prav za prav novih še ni. A danes je trenutek, da končno obračunamo s temi gesli in z našimi komunisti. Bolje je obračunati z njimi danes, kakor pa jutri s posledicami samega komunizma! (Podčrtano v izvorniku.)

*

V isti številki »Biltena« beremo v članku »Preganjanje komunistov v Franciji« med drugim tudi: »Komunizem je treba pobijati v času, ko je to možno. A boriti proti njemu se je treba vedno in neprestano, bodisi da dviga glavo v javnosti, bodisi da rovari skrivoma v podzemeljskih kanalih proti obstoječemu redu.

Če danes pri nas komunizma trenutno v njegovi dejavnosti ni videti, so vendar njegove posledice nepredvidljive v vsakem trenutku in na vsakem kraju. V vsakem primeru pa je najnevarnejši za časa vojne.« (Podčrtano v izvorniku.)

»Današnji »Izvestja« se bavijo v uvodniku s hitlerjevimi predlogi za mir. Dočim je Anglija postavila prvotno za svoj prvi vojni cilj obnovo Poljske, stopa sedaj na prvo mesto angleških vojnih ciljev uničenje hitlerijanskega režima v Nemčiji. Ako je bil namen obnove Poljske neupravičen, ker je sestava poljske države bila brez sleherne vitalne sile, pa je uničenje hitlerizma kot vojni cilj Anglije, nečloveški.«

Tako! Kdo se še spominja parole III. internacionale o »vojni proti fašizmu«? Morda celo ideologiji našega »tretjega tabora«..., ki so sedaj v svoj propagandni leksikon dobili novo geslo: »Vojna proti fašizmu — nečloveška«. Dobro prebavo!

Mejniki usode

Pred dvajsetimi leti, po končani svetovni moriji, ki je polna štiri leta morila človeštvo in zapustila svoje strahotne posledice povojni Evropi, so se v Parizu zbrali možje, ki so določili obraz novi Evropi in postavili nove mejnike narodom. Zbrali so se v Parizu predstavniki držav zmagovalk — najvažnejši so bili predstavniki Francije, USA, Anglije, Italije in Japonske —, ki si tedaj na vrhuncu svoje slave in moči pač niso mislili, da bodo določili mejnike samo za borih dvajset let.

Meseca januarja 1919 so se prvič zbrali na mirovni posvet zastopniki držav zmagovalk pod predsedstvom Poincaréja. Mirovna konferenca se je končala šele naslednje leto, nekatere mednarodne mirovne pogodbe so bile sklenjene šele pozneje. Vendar so vsi mislili, da je Versailles trden, tako trden, da se ne more nikoli zrušiti.

*

Danes zopet grmijo topovi in pojejo svojo žalostno bojno pesem. Vse mirovne pogodbe, ki so jih države zmagovalke vsilile premaganecem, so samo še kos papirja, ki spadajo v muzej kot znamenite starine. Českoslovaške republike, Poljske in Avstrije, ki so jih oživile prav te mirovne pogodbe, ni več.

*

Tako praznujemo dvajseto obletnico mirovni pogaianj v času, ko vso Evropo pretresa vnovič vojna mrzlica. Pretresa vse one, ki se že nahajajo v vojni, pretresa pa tudi one, ki danes še morejo šteti dneve svoje nevtralnosti. Dogodkom, čijih obletnice vsako leto praznujemo, moramo letos postaviti ob stran, nekdanj veselo, a danes žalostno obletnico mirovni pogaianj.

Sodobno kat. akademsko društvo

Zagovorniki integralnega fakultetnega načela za preosnovo slovenskih katoliških akademskih društev se sklicujejo na to, da je fakulteta najboljše naravno okolje slušatelja in zato najbolj neposredno okolje, ki zaposluje akademika, toda nastane vprašanje, ali je v pripadnosti določeni fakulteti že izpolnjeno akademsko svojstvo, s katerim se vsak izmed slušateljev katere koli univerzitetne fakultete ponaša?

Zakaj je slušatelj določene fakultete akademik? Ne samo zato, ker pripada tej ali oni fakulteti kot neki izolirani instituciji, ampak tudi zato, ker pripada »univerzi«, ki naj fakultete organsko poveže v akademsko občestvo.

Smisel in namen univerze pa sta izražena že v njenem imenu. Žal je liberalizem obenem s sprostivjo vseh mogočih partikularističnih stremiljenj in z zanikanjem organskega reda družabnih vrednot, tudi nekdanj enotno povezano univerzo, ki ji je krščanski duh položil univerzalne temelje, razbil v skoraj povsem emancipirane strokovne panoge, ki jih čisto v »univerzo« veže samo še formalna administrativna vez. Izpodmaknjeni so skupni filozofski in oblikovalni temelji, ki so tvorili bistvo nekdanjih univerz, nastalih iz univerzalnega krščanskega duha zapadne civilizacije.

Zgodovinsko in smotrno Univerza ni kak formalno-administrativni skupen poedinih strokovnih fakultet in institutov, temveč vrhovna vzgojno-znanstvena ustanova za oblikovanje narodne kulturne elite. Enotna Univerza, ki je pogonala iz zapadnega krščanskega univerzalizma, se je zgodovinsko-razvojno razčlenjevala v strokovne fakultete vzporedno z napredkom duhovne in tehnične civilizacije in se more še dalje razčlenjevati. Toda, kar je važno, je, da univerza v tem strokovnem razčlenjevanju ne pozabi na svoj univerzalni izvor in bistvo. Toda prav to je, na kar je moderna laična univerza žal pozabila. In v tem je smisel prizadevanj Cerkev po sodobnih katoliških Univerzah.

Tudi sodobna katoliška Univerza je strokovno-fakultetno razčlenjena, tudi na njej se v najvišji obliki goji prava znanost in se strogo čuva znanstvena metoda. Toda fakultete in strokovne panoge so v medsebojni organski zvezi in vse zgrajene na skupni osnovi enotnega filozofskega izhodišča in duhovnega oblikovanja vseh akademikov brez ozira na njihovo fakultetno pripadnost. Zato skupni obvezni filozofski tečaj za vse akademike, vrsta skupnih periodičnih in sporadičnih duhovno-oblikovalnih predavanj, duhovnih obnov itd.

Na sodobni katoliški Univerzi je ta znova oživljeni enotni univerzalni temelj univerze in akademstva simbolično in obenem stvarno

izražen v univezitetni kapeli, kjer boš v katerem koli trenutku študijskega dneva našel na kolenih pred Najsvetejšim akademike in profesorje najrazličnejših strok, da ne omenjamo skupne univerzitetne maše in skupnega čiščenja. Akademik in profesor gresta skozi skupno univerzitetno svetišče v svojo strokovno fakulteto ali institut. Poleg univerzitetnega svetišča je univerzitetna Avla Magna drugo skupno zatočišče vseh članov take obnovljene univerzitetne družine. V njej se tedensko zbirajo slušatelji in mnogo profesorjev, da poslušajo svojega rektorja, ko jim vedno v novi obliki razodeva veliko misel Katoliške Univerze: duhovno in intelektualno oblikovanje ter strokovno izpopolnjevanje mlade narodne elite iz skupnih virov univerzalnega krščanskega duhovnega bogastva.

PRAVI NAMEN KATOLISKEGA AKADEM-SKEGA DRUŠTVA

V tej novi luči se nam razodene pravi sodobni namen katoliškega akademskega društva: da v malem nadomesti nedostajanje Katoliške Univerze s tem, da skuša premostiti prepade, ki jih je laična liberalna univerza izkopalala med razbitimi strokovnimi fakultetami. Katoliška akademsko društva si morajo v prvi vrsti prizadevati, da zgrade tak oblikovalni sestav, ki bo akademiku, ki je iz svoje rojstne hiše skozi srednjo šolo še ohranil vernost, nadoknadel ono univerzalno filozofsko, vzgojno-

oblikovalno in splošno-akademsko osnovo, ki je na »univerzi« ne bo našel. To je poslanstvo sodobnega katoliškega akademskega društva.

Zaradi osnovne duhovne degeneracije in strukturne pomanjkljivosti sodobne laične »univerze« so tudi poedine stroke iztirile. Ker se je občutila praznina tam, kjer naj bi vse stroke imele skupno univerzalno filozofsko-duhovno oporišče, so poedini strokovnjaki začeli graditi vsak svojo »filozofijo«, vsak svoj »svetovni nazor« in ga tako v malih dozah primešanega servirati filozofsko-nazorno neizoblikovanim slušateljem v svojih strokovnih predmetih.

Iz opisanih hib in pomanjkljivosti sodobne laične »univerze« so torej jasno razvidne posebne naloge, ki jih mora izpolnjevati sodobno katoliško akademsko društvo:

1. Dajati akademikom vseh fakultet one univerzalne duhovne in nazorne temelje, ki jih je moderni laični »univerzi« izpodmaknil liberalizem.

2. Opozarjati na nevarne posledice, ki izvirajo iz te osnovne hibe: na filozofske in svetovno-nazorne zmote, ki jih pod plaščem »čiste znanosti« svojim strokovnim slušateljem danes tako poceni prodajajo nekateri fakultetni strokovnjaki.

Po vsem tem izgleda, da sodobne razmere in iz njih potekajoče potrebe priporočajo splošno-akademski tip katoliškega akademskega društva, organsko razčlenjen v ustrezajoče strokovne odseke.

